

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 9. ЈАНУАРА 1872.

ГОДИНА I.

БРОЈ 6.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

О ЛЕПИМ ЖЕНАМА У ЖИВОТУ И У ПЕСМИ.

(Јавно читање Лазе Костића у матичној дворани 16. дец. 1871. год.)

(Наставак.)

То не може другаче ни бити. У женски је чувство особине, чувство индивидуалности јаче него у мушких пола, само што у том осећају влада дуализам, и то центрилансан дуализам. Кад жена нема довољна поуздана у своју лепоту, да њоме постигне тај центрилани дуализам, па ма и не за дugo, него само за један разговор, онда се радије придржује ономе, који је кадар увидети њене душевне лепоте. На против: Ако је тако лепа, да ће сваког занети већ лепотом самом, ал' умни јој развијатак не доликује лепоти, онда јој никад неће годити човек, од кога се боји да ће тражити што више од лепог лица, једно, што се боји да неће ништа наћи, а друго, што је то већ увреда по њено лепо лице, као да то није довољно, као да ту треба незнам какве поставе. Но заборављају, да се лепота цени као и тканице. У најодабранији индијски и персијски тканица наличе је исто тако лепо као и лице. А кад није тако, треба бар да је поуздана постава, ради незгодног времена у аљине, а у жене лепа душа, брижљива образованост ради прни дана у животу, у браку.

То заборављају, и у том се забораву рађа прецењивање и изметање (злоупотреба) лепоте, што је навек има у пуке спољашње, у првидне, у полустанске лепоте. Та је појава тако редовна у лепоме свету, да је тако рећи, постала неким законом, тако да

се прецењивање лепоте готово никде не налази, а да се уједно не нађе не само недостатак већ и неки зазор од образованости, зазор од сваког дубљег испитивања, а уједно слепо признавање пусти облика и обичаја, конвенцијенције, у свакој грани живота. И обратно, где наиђете на те пратнице, ту морате знати, да ће бити и прецењивање, изметање, злоупотреба лепоте!

Лепа је књижевност обрађивала често тај предмет. Ја ћу вам изнети један пример из туђе, а један из наше класичне књижевности: „У Фијоренци“ приповеда Бокачијо (а да је Бокачијо међу првацима у књижевности приповетке, о томе се ваљда не ће нико посумњати, ко зна, да се није ни Шекспир стидео, позајмљивати од њега: што се пак Бокачијо несме дати младим девојкама у руке у своју својој класичној наготи, то не побија његову класичност, јер то, на послетку, важи готово и за све остale класике, особито за — свето писмо) „у Фијоренци је живела не давно једна млада удовица особите лепоте, а наследила је богато властелинство свог старог мужа. Није се тела удавати, ал' се пазила с једним омлађим човеком, с којим се често помоћу своје слушкиње састајала. У то се доба врати у Фијоренцу један младић из Париза, де је слушао високе науке, у Фијоренци га лепо дочекају, и сваки га је дубоко поштовао. Нађе се једаред у једном

друштву, де је била и удовица. Филозоф се загледа, љуто се загледа. Удовица опази: „овог сам шмољана уловила!“ помисли у себи. Научења, звао се Ринијери, гледајући свакојако да се приближи, подмети слушнику удовичину и ова донесе својој госпи једно писмо пуно очајног прикли-

њања. Удовица се наслеђе: „видиш ли,“ рече слушници, „како се том ученом гоподину растопи сва висока мудрост поред моје лепоте. Ал' ја ћу да га намајсторим: иди па му кажи, да ја за њим још већма гинем, нег' он за мном, гледаћу свакојако да се састанемо.“

(Наставиће се.)

Д Е М О Н

(Наставак.)

Југ Богдан (иза кратке борбе)

Диж'те војску српски соколови,
Пер'те образ, чувајте отгњиште.
Овако се већ не може више! — —
Слава српска Србом додијала,
Вукашина јадом надојила —
Крвном руком туђу круну граби.
С рођеном се браћом завадио
Па помоћи у туђинству пита.
— Скупа помоћ, стала га је главе —
Ал' његови греси остадоше нама
Да их покајемо. (Цару:)
Лауша си, царе, срећно победио,
Београд си Србом с нова освојио,
Са мачем си нове земље привредио,
Ал' та дуга борба осили Мурата.
Братинска неслога оснажи небрата,
Те се бесно маша за отгњиште српско.
Неслога му наша силан спрежник беше
Ћурађ Кастроја Босном поноситом
Братску крвцу проли за Мурата бесног. —
Божја правда шћаше да Србин победи;
Јест победи ал' га јоште не застраши,
Још османска снага сломивена није!
Оридије му нове са Једрене спеше,
Те се бесно маша за српску слободу,
Хоће данак, хоће — гром и пакао!

Овако се већ неможе више!

Диж'те војску српски соколови,
Пер'те образ, браните отгњиште,
Неслога нам славу потамнела,
Слога ће је вакренути с нова.
Један пут је Осман на Косову
Окусио крвљу гозбу српску,

Још један пут на ће пропанути,
Слава српска с нова засијати.

Бошко
Хвала т', бабо, на оваке речи.

Цар.
Хвала т' кнезе; свака ти је речца
У царевом одјекнула срцу.
Уз Османа Србом мира нема —
Шћах се мирит', он погази веру,
Невернику вера је играчка
За обману оног ком је света.
Неверник је зао сусед свуда,
Злог суседа одгонити ваља.
Један бојак још добијмо децо,
Вратили смо што је напе било.
Наша срчба с нама ће се бити
Злог суседа хоће одгонити.

(Окренув се стражи)
Нек уведу посланике турске!

(Стражи уводи два Турчина)
Цар Мурат је много заискао,
Све да ј' мање, дати нам се неће:
Крв да с' лије тако збори веће.
Каж'те вишем унђару падиши:
Што неслога србинова даде,
Слога српска хоће му узети.
Међу нама мира више нема!
Оли Мурат, ол' ће Лазар пасти,
За два цара овде места нема!

(Посланици излазе.)
А сад децо свак' пред своју војску,
Сунце зађе; кад се сутра дигне,
Осветнике ваља да огреје,
Осветнике злим суседом — Турком.

Милон.

Спешићемо, царе господине,
Летећемо крила с нам дао.

Бонко.

Спешићемо, спешити нам ваља,
Зао сусед у нашој је кући.

Митар оде да сачува народ,
Ал' не мога сили одолети,
Нови Пазар, жртва ј нова,
Сваки часак што губимо,
Невине нас крви стаје,
Крви братске, хајдмо браћо! (полазе)

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ј А.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) У Загребу је давал 2. децембра ове године у корист редитељу Фрајденрајху нов комад под насловом: „*Ko ke biti провизор*,“ слика из живота у три радње. Тај је комад по немачком оригиналну за позориште удесио сам Фрајденрајх. О том комаду пише загребачки „Венац“ овако: „Ко је хтео, могао се и овај пут уверити, да је корисник несрећан писац, јер осим других ствари фали му знање језика хрватскога. Ако смо се ове сезоне већ тужили на лакрдије, које вређају добар укус, а оно нам је за „провизора“ рећи да надмашује све, што се икада не-ваљала представљало. За шаљиву игру може се узети чин из живота, те нам онда приказује „слику из живота,“ а опет је драма. Наслов „слика из живота“ сам за себе не значи у драматичном језику ништа, осим само то, да ћемо гледати слику из живота, одакле нипошто не следи, да ћемо гледати драму. Тако за „провизора“ не би знали казати, кака је то драматична врста? Гледећи на то, како се позоришни редитељ упрво, да на смех наведе опћинство, морали би рећи, да је комедија; али главни чин садржи таких опачина, које спадају пред казнени суд, што никако не може бити предметом комедије. Право је име комадима таке врсте: драматички коров. Овај пут не само да се на нашем позоришту изтресао пун кош простоте, него је атентат учињен и на сам морал. Кад би то хтели потанко доказивати, морали би поновити оно, што не би хтели да се икада јавно рекне. Не може се тајити, да је позориште, осим свега другога, и школа доброга укуса, и да има знаменовања у етичком погледу. Против објекта је рат навестио г. Фрајденрајх својим избором. Била му је дакако племенића сврха, коју је и постигао: да што више опћинства намами и благајну напуни. Али није истина, да се опћинство мами само драматичким коровом. А за тим ако позориште не би имало друге племениће сврхе, него да мами новаца од опћинства, и ако се та сврха не би другачије дала постићи

нега неваљаншином на позоришту — волели би, да се позориште затвори. Но г. Фрајденрајх ако и иде велики део кривље за ову представу, није он једини кривац. Можда се не варамо, мислећи, да интендантура позоришна мора знати, што ће се представљати. За што је дакле допустила, да се на позоришту повреди и вештина и пристојност и морал.“

* (Зборник позоришних дела.) У Москви излази: „Волковскаја театрална библиотека,“ која доноси руске позоришне комаде и комаде из туђих језика на руски језик преведене. У тој су збирци досад изашла позоришна дела Островскога, Черњавскога, Теодорова, Григорјева, Трубина и Поћехина. Велику би захвалност у нашег позоришта стекао сваки писац, који би се подухватио, да преведе који год од тих комада за нашу позорницу.

П Р О С В Е Т А.

* (Женске школе.) За више образовање девојачко у Русији основане су по царској наредби од г. 1855. жен. гимназ. у свима већим градовима царевине. Почетак је учињен у Петрограду, где је пожртвованјем, особито царице Марије, отворена г. 1858. прва женска гимназија Одмах друге године за тим основана је и у Москви прва гимназија; али јој број ученица у толико нарасте, да је после две године отворена друга, за тим 1863. године трећа и четврта женска гимназија. Како се у Русији, особито у другој престоници њезиној, осећа потреба за више васпитање женске омладине, види се из броја ученица, које су полазиле ове три гимназије. Прошле године наиме било је у првој гимназији 420 ученица, у другој 350 ученица, у трећој 250, дакле у све три гимназије 1020 ученица. Кад ће се у нас толико пазити на женско васпитање, колико се од неколико година пази у Русији? Па ипак налазе се доста новина, које на сва уста трубе, да у Русији влада тата, глупост и кнута!

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ИЗВАН.

ПРЕДСТАВА ШЕСТА.

ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 9. ЈАНУАРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI:

ЈЕЛИСАВЕТА

КНЕГИЊА ЦРНОГОРСКА.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО ЂОРЂЕ ЈАКШИЋ, ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ УДЕСИО А. ХАЦИЋ.

О С О Б Е :

Ђурђе Црнојевић, кнез
Црне Горе . . . . . Недељковић.
Вавила, владика прног. Пешић.
Станиша Црнојевић,
брат кнезев . . . . . Зорић.
Радош Орловић, | срдари Ружић.
Шуловић, | Хаџић.
Ђурашић, | Брани.
Вуксан, | капе. Соколовић.
Станојло Шуловић, | тани.
Бошко Орловић, | браћа Лукић.
Богдан Орловић, | капет. Станчић.

Вујо, перјаник . . . . . Суботић.
Јелисавета, кнегиња цр-
ногорска . . . . . Д. Ружићка.
Мира, ћки радошева а
вереница станишина Л. Маринковићева.
Милка, њена другарица Л. Хацићева.
Марта, жена капетана
Ђурашака . . . . . Ј. Маринковићка.
Леонардо, посл. млетач. Рашић.
Иван, синчић Ђурашков Љ. Зорићева.
Петрјаник . . . . . Лукић.
Крајишник . . . . . Бунић.

Срдари, војводе и капетани. — Збива се у Црној Гори.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седините првога реда и на страни 80 н. а. вр.
— Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред. — Седиште трећега реда 50. н.
а. вр. — Стajaње 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Ћаци, деца, али само уз
своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

Војници од наредника доле и деца до 10 година, али само уз своје родитеље,
плаћају цену стојишта у полак.

Ко од наших претплатника жeli своја места за ову представу задржати нека се изволи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

У уторак 11. јануара први пут: „ЧЕСТИТАМ.“ Шаљива игра у 1 радњи, с певањем,
од К. Трифковића. Пре тога: „ПРКОС.“ Шаљива игра у 1 радњи, од Р. Бенедикса, за
српску позорницу с певањем удесио др. Ј. Андрејевић, музика од А. Максимовића.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере
Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној
задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА У ВЕЧЕ.